— Вісімдесят перша вулиця... Виходьте кому треба! — закричав пастух у синьому мундирі.

Отара баранів-пасажирів вилізла з вагона, на її місце влізла друга, така сама отара. Дзінь-дзінь! Вагони для перевезення худоби Манхеттенської надземної залізниці з гуркотом покотили далі, а Джон Перкінс разом з усією випущеною на волю отарою спустився по сходах на вулицю.

Джон повільно рушив у напрямку до своєї квартири. Повільно, бо в лексиконі його повсякденного життя не було таких слів, як "а що як?". Ніякі сюрпризи не ждуть чоловіка, що вже два роки як одружений і живе в дешевій квартирі. Дорогою Джон Перкінс з похмурим цинізмом, пригнічений, уявляв собі близьке закінчення цього нудного дня.

Кеті зустріне його біля дверей поцілунком, що пахне кольд-кремом та ірисками. Він зніме пальто, сяде в тверде, мов брук, крісло і прочитає у вечірній газеті про росіян та японців, яких убила смертоносна фантазія газетярів. На вечерю буде тушковане м'ясо, салат, засмажений таким соусом, яким можна чистити взуття,— до того ж з гарантією, що шкіра не порепається і не зіпсується,— компот з ревеня і пляшка густого полуничного сиропу, який почервонів від того, що на етикетці написано "Чистий". Після вечері Кеті покаже йому новий квадратик на пошитій з клаптів ковдрі — цей клаптик тканини їй дав продавець льоду, відрізавши його з широкого кінця свого галстука-самов'яза. О пів на восьму вони позастеляють меблі газетами, щоб ловити шматки штукатурки, які сипатимуться із стелі, коли товстун у квартирі над ними почне робити фізичні вправи. Рівно о восьмій Хіккі й Муні, естрадна парочка (без ангажементу) в квартирі навпроти, поступляться ніжному впливові delirium tremens[1] і почнуть перекидати стільці, не знати чого уявивши, ніби антрепренер Хеммерстайн женеться за ними з контрактом на п'ятсот доларів на тиждень. Потім добродій з будинку по той бік двора-колодязя сяде біля вікна з своєю флейтою; газ, як і щоночі, почне весело вириватися на волю; кухонний ліфт зіскочить з полозків;

двірник ще раз прожене за річку Ялу[2] п'ятьох дітлахів місіс Зановицької; дама в блідо-зелених туфлях легко збіжить із скайтер'єром униз і наклеїть над своїм дзвінком і поштовою скринькою папірець з прізвищем, яке вона бере собі по четвергах, і вечірнє життя прибуткового будинку Фрогмора потече усталеним звичаєм.

Джон Перкінс знав, що все буде саме так. І ще він знав, що о чверть на дев'яту він, посміливішавши, візьме капелюх, а його дружина роздратовано скаже такі слова:

— Куди це ти зібрався, Джоне Перкінсе, хотіла б я знати?

— Думаю заглянути до Мак-Клоскі,— відповість він,— віграти партію-другу на більярді.

Останнім часом у Джона Перкінса це ввійшло в звичку. О десятій чи об одинадцятій він повертався додому. Іноді Кеті вже спала, іноді чекала на нього, готова розтопити в тиглі свого гніву ще трохи позолоти із сталевих ланцюгів шлюбного життя. За такі речі Купідону ще доведеться відповідати, коли він стане на божий суд із своїми жертвами з прибуткового будинку Фрогмора.

Цього вечора Джон Перкінс, відчинивши двері, натрапив на неймовірне порушення повсякденності. Кеті не зустріла його солоденьким поцілунком. У квартирі був лиховісний безлад. Речі Кеті були розкидані. Туфлі валялися посеред кімнати, щипці для завивки, банти, нічна сорочка, коробка з пудрою — все лежало вперемішку на комоді та стільцях. Це аж ніяк не було схоже на Кеті. А коли Джон побачив гребінець, на якому заплуталась кучерява хмарка її каштанового волосся, в грудях у нього похололо. Кеті, видно, страшенно хвилювалась і поспішала, бо звичайно вона дбайливо ховала зняте з гребінця волосся в голубу вазочку на каміні, щоб коли-небудь зробити з нього шиньйон — мрію кожної жінки.

На видному місці, прив'язаний до газового ріжка мотузкою, висів складений папірець. Джон схопив його. Це була записка від його дружини. Там було написано:

"Дорогий Джоне!

Тільки-но одержала телеграму, що захворіла мама. Я їду поїздом о четвертій тридцять. Мій брат Сем зустріне мене на станції. В льодовні є холодна баранина. Сподіваюсь, у неї не ангіна. Заплати молочареві 50 центів. Минулої весни вона тяжко хворіла на ангіну. Не забудь написати в Газову компанію про лічильник, твої чисті шкарпетки у верхній шухляді. Завтра напишу. Поспішаю.

Кеті".

За два роки подружнього життя він і Кеті не провели нарізно жодної ночі. Джон спантеличено перечитував записку ще й ще. Заведений раз назавжди незмінний порядок був порушений, і це приголомшило Джона.

На стільці, навіюючи своєю пусткою та безформністю смуток, висів жіночий халат з чорними цятками — його Кеті завжди надівала, подаючи на стіл. її будній одяг похапки був розкиданий де попало. Паперовий пакетик з її улюбленими ірисками лежав нерозв'язаний. На підлозі валялася розгорнута газета з чотирикутною діркою в тому місці, де було вирізано розклад руху поїздів. Усе в кімнаті свідчило про втрату, про те, що сама її сутність зникла, що з тої кімнати відлетіли і душа, й життя. Джон Перкінс стояв серед мертвих руїн, і дивне почуття безмежної самотності закрадалося йому в серце.

Він заходився, як умів, наводити в квартирі лад. А коли доторкнувся до одягу Кеті — затремтів од якогось жаху. Раніше йому ніколи не спадало на думку, як би він жив без Кеті. Вона так злилася з його життям, що стала немов повітря, яким він дихав,— необхідною, хоч і зовсім непомітною. І ось тепер вона, не попередивши його, поїхала,

щезла, пропала, наче її ніколи не було. Зрозуміло, це всього на кілька днів, щонайбільше на тиждень чи два, але йому вже здавалося, ніби сама смерть показала пальцем на його надійне й затишне пристановище.

Джон витягнув з льодовні холодну баранину, зварив каву і самотньо сів до вечері віч-на-віч із безсоромним твердженням про чистоту полуничного сиропу. Серед утрачених благ яскравими привидами йому являлися тушковане м'ясо і салат, засмачений коричневим кремом для взуття. Його домівку зруйновано. Хвора на ангіну теща занапастила його хатнє вогнище. Самотньо повечерявши, Джон умостився біля вікна.

Курити йому не хотілося. За вікном гуркотіло місто, закликало його кинутись у вир шалених розваг. Ніч належала йому. Він може піти куди завгодно, вільно, як перший-ліпший безтурботний холостяк, торкнути струни насолод, і ніхто ні про що його не спитає. Він може пити-гуляти, вештатися казна-де, парубкувати хоч до ранку, і сердита Кеті не чекатиме на нього з важкою чашею, повною гіркого осадку від його гуляння.

Може, якщо захоче, із своїми друзями-волоцюгами грати у Мак-Клоскі на більярді доти, поки проміння Аврори не затьмарить своїм світлом електричних лампочок. Узи Гіменея, що завжди стримували його, навіть тоді, коли від прибуткового будинку Фрогмора вернуло з душі, тепер ослабли — Кеті поїхала.

Джон Перкінс не звик аналізувати свої почуття. Але сидячи у вітальні (розміром десять на дванадцять футів), де вже не було Кеті, він точно знав, чого йому так незатишно. Тепер він розумів, що Кеті конче потрібна йому для щастя. Його почуття до неї, заколисані одноманітною буденщиною, враз прокинулися, коли її не стало. Та й хіба не втокмачують нам з допомогою приказок, проповідей і байок, що ми починаємо цінувати пісню нібито тільки тоді, як солодкоголоса пташка полетить геть, хіба не навіюють щось таке не в менш барвистих і правильних висновках?

"Дурень я, дурень,— розмірковував Джон Перкінс.— Просто соромно, як я ставлюся до Кеті. Щовечора йду з дому, граю на більярді і випиваю чарку замість того, щоб посидіти з нею. Бідолашна дівчина сумує тут сама, без ніяких розваг, а я взяв собі таку моду! Джонче Перкінсе, ти останній гультіпака. Але я виправлюсь, моя дівчинка буде мною задоволена. Поведу її в ресторан, нехай розважиться. І від цієї миті й знати не хочу про Мак-Клоскі та його завсідників".

А за вікном гуркотіло місто, закликаючи Джона Перкінса пристати до танку Момуса. У Мак-Клоскі приятелі заганяли кулі в лузи, тренуючись перед вечірньою грою. Але ні втіхи й насолоди, ні стукотіння більярдних київ не спокушали сповнену каяття душу осиротілого Перкінса. У нього забрали його власність, якої він не цінував, яку скоріше навіть зневажав, і тепер йому бракувало її. Охоплений каяттям, Перкінс міг би простежити свій родовід аж до того чоловіка, якого звали Адам і якого херувими витурили з фруктового саду.

Праворуч од Джона Перкінса стояв стілець. На ньому висіла синя Кетіна кофтина. Вона ще немов зберігала обриси її тіла. На рукавах видніли характерні тонкі брижі, що утворилися від руху її рук,—то вона працювала, щоб йому було зручно і приємно. Від кофтини линув ледь чутний, але виразний аромат дзвіночків. Джон узяв її в руки і довго й пильно роздивлявся байдужий маркізет. А от Кеті ніколи не була байдужою. Сльози — так, сльози — набігли Джонові Перкінсу на очі. Коли вона повернеться, все буде інакше. Він віддячить їй за свою неуважність. Хіба варте чогось життя без неї?

Двері відчинилися. В кімнату ввійшла з маленьким саквояжем Кеті. Джон отетеріло витріщився на неї.

— Ох, яка я рада, що повернулась,— мовила Кеті.— Мама не дуже хвора. Сем зустрів мене на станції і сказав, що у неї було просто невеличке загострення хвороби і що все минулося після того, як вони дали телеграму. От я й повернулась найближчим поїздом. Умираю — хочу кави.

Ніхто не чув клацання й скреготу зубчастих коліс, коли механізм третього поверху прибуткового будинку Фрогмора знову запрацював відповідно до заведеного порядку. Паси стали на місце, пружину полагоджено, передачу відрегульовано, і колеса закрутилися, як і раніше.

Джон Перкінс глянув на годинник. Було чверть на дев'яту. Він узявся за капелюх і подався до дверей.

— Куди це ти зібрався, Джоне Перкінсе, хотіла б я знати? — роздратованим тоном спитала Кеті.

— Думаю заглянути до Мак-Клоскі,— відповів Джон,— зіграти з хлопцями партію-другу на більярді.

[1] Біла гарячка (лат.).

[2] На річці Ялу точились бої під час російсько-японської війни 1904—1905 рр.